

VABARIIGI VALITSUS
MÄÄRUS

**Kaitseväe ja Kaitseliidu riikliku
järelvalvesse kaasamise tingimused ja kord**

Määrus kehtestatakse korrakaitseseaduse § 82⁴ lõike 1 alusel.

§ 1. Reguleerimis- ja kohaldamisala ning terminid

(1) Määrus reguleerib Kaitseväe ja Kaitseliidu kaasamist nii riikliku järelvalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega kui ka ilma selle volitusega.

(2) Kaitseväe kaasamine käesoleva määruse tähenduses on Kaitseväe valduses olevate vahendite ja kaitseväelaste kasutamine korrakaitseseaduse § 82¹ lõikes 2 nimetatud ülesannete täitmiseks.

(3) Kaitseliidu kaasamine käesoleva määruse tähenduses on Kaitseliidu valduses olevate vahendite ja Kaitseliidus sõjaväelise auastmega rahuaja ametikohal olevate tegevväelaste, Kaitseliidu tegevliikmete ja toetajaliikmete ning Kaitseliidu seaduse § 27 lõigetes 4 ja 6 nimetatud auliikmete kasutamine korrakaitseseaduse § 82¹ lõikes 2 nimetatud ülesannete täitmiseks.

(4) Kaitseväelase või Kaitseliidu liikme osalemist sündmuse või kriisiolukorra lahendamiseks moodustatud juhtimis- ja koostöövormis üksnes teabevahetuse, nõustamise või tegevuse koordineerimise eesmärgil ei loeta Kaitseväe või Kaitseliidu kaasamiseks käesoleva määruse tähenduses.

§ 2. Kaasamise taotluse esitamine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet või Kaitsepolitseiamet esitab vastavalt oma pädevuse piires taotluse Kaitseväe või Kaitseliidu kaasamiseks järgmiste riikliku järelvalve ülesannete täitmisse:

- 1) otsingutööde tegemine maismaal lennuõnnetuse korral;
- 2) liikluse korraldamine ja reguleerimine ning turvalisuse tagamine;
- 3) riigipiiri valvamine;
- 4) politsei ja piirivalve seaduses ning selle alusel määratud isikute kaitsmine ja objektide valvamine;
- 5) kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse alusel määratud alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti kaitsmine;
- 6) riigivastaste, avaliku rahu vastaste ja üldohtlike süütegude toimepanemise ennetamine, väljaselgitamine ja tõrjumine ning korrarikkumise kõrvaldamine;
- 7) isikute ja vara kaitsmine mehitamata õhusõiduki eest.

(2) Päästeamet esitab taotluse Kaitseväge või Kaitseliidu kaasamiseks järgmiste riikliku järelevalve ülesannete täitmisel:

- 1) päästesündmuse lahendamine ja demineerimistöö tegemine;
- 2) ulatusliku evakuatsiooni läbiviimine ja varjumise korraldamine.

(3) Riigi Infosüsteemi Amet esitab taotluse Kaitseväge või Kaitseliidu kaasamiseks ühiskonna toimimise seisukohast oluliste võrgu- ja infosüsteemide kaitsmises.

(4) Kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus, mis on asjaomase riikliku järelevalve ülesande täitmisel korrakaitseorgan, esitab taotluse Kaitseväge või Kaitseliidu kaasamiseks kriisiolukorra lahendamiseks.

(5) Taotlus esitatakse:

- 1) Kaitsevägele, kui taotletakse Kaitseväge kaasamist;
- 2) Kaitseliidule, kui taotletakse Kaitseliidu kaasamist.

(6) Taotluses märgitakse järgmised andmed:

- 1) kaasamise õiguslik alus, millest nähtub ülesanne, mille täitmisel Kaitseväge või Kaitseliitu kaasatakse;
- 2) kas Kaitseväge või Kaitseliidu kaasamist taotletakse riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega või ilma selle volitusega;
- 3) kaasamise eesmärk, sealhulgas selgitus, miks taotleja ei saa ülesannet täita ise ega vabatahtlikult kaasatud isiku abil, õigel ajal või piisavalt tulemuslikult ning millised ülesande täitmiseks vajalikud muud vahendid tal puuduvad;
- 4) kaasatavate isikute soovitud koguarv või selle ülempiir igal ajal;
- 5) kaasatavate vahendite soovitud hulk ja kirjeldus;
- 6) kaasamise soovitud tähtaeg;
- 7) ülesande täitmise piirkond või muu ruumiline või tehniline ulatus, kui see on asjakohane;
- 8) taotletavad riikliku järelevalve meetmed, relvad ja erivahendid, kui need erinevad korrakaitseseaduse § 82¹ lõigetes 5 ja 7 sätestatust.

(7) Taotlus esitatakse kirjalikus vormis.

(8) Kui Kaitseväge või Kaitseliitu on vaja inimesi, vara või keskkonda ähvardava ohu tõttu kaasata viivitamata, võib taotluse esitada ka muus vormis ja vormistada kirjaliku taotluse niipea kui võimalik.

§ 3. Kaasamise taotluse menetlemine

(1) Kaasamise taotluse saamisel Kaitseväge või Kaitseliit:

- 1) kontrollib selle vastavust käesoleva määruse nõuetele;
- 2) hindab oma võimet taotletud ülesannet täita ja kaasamise mõju oma põhiülesannete täitmisele;
- 3) riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega kaasamise taotlemise korral korraldab otsuse ettevalmistamise;
- 4) riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega kaasamise taotlemise korral esitab oma seisukoha taotluse esitanud asutusele.

(2) Lõike 1 punktis 4 sätestatud juhul Kaitseväge või Kaitseliidu seisukoha saamisel edastab taotluse esitanud asutus taotluse koos Kaitseväge või Kaitseliidu seisukohaga asjaomasele ministeeriumile Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu ettevalmistamiseks.

(3) Lõikes 2 sätestatud juhul taotluse ja Kaitseväge või Kaitseliidu seisukoha saamisel korraldab asjaomane ministeerium sellekohase Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu ettevalmistamise, selle Kaitseministeeriumiga kooskõlastamise ning Vabariigi Presidendi nõusoleku saamise.

(4) Kaasamise taotlus menetletakse viivitamata, arvestades ohu olemust ja kaasamise kiireloomulisust.

§ 4. Kaasamise otsustamine

(1) Korrakaitseseaduse § 82³ lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud kaasamise või kaasamisest keeldumise otsus vormistatakse kirjalikult. Kaasamise otsuses märgitakse vähemalt § 2 lõike 6 punktides 1 ja 4–7 nimetatud andmed.

(2) Kui Kaitseväge või Kaitseliitu on vaja inimesi, vara või keskkonda ähvardava ohu tõttu kaasata viivitamata, võib riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega kaasamise otsuse teha muus vormis ja vormistada kirjalik otsus niipea kui võimalik.

(3) Riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega otsustatakse Kaitseväge ja Kaitseliidu kaasamine Vabariigi Valitsuse korraldusega.

(4) Korrakaitseseaduse § 82³ lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud otsuse teinud organ teavitab kaasamise või kaasamisest keeldumise otsusest viivitamata kaasamist taotlenud korrakaitseorganit ja Kaitseministeeriumi. Korrakaitseseaduse § 82³ lõike 1 punktis 3 nimetatud otsusest teavitab Riigikantselei viivitamata Riigikogu juhatust ja riigikaitsekomisjoni esimeest.

(5) Kui jätkuv Kaitseväge või Kaitseliidu kaasamine takistaks märkimisväärselt Kaitseväge või Kaitseliidu põhiülesannete täitmist, võib kaasamise otsustanud organ kaasamise enne tähtaega lõpetada, teavitades sellest enne kaasavat korrakaitseorganit.

(6) Kaitseväge ja Kaitseliidu kaasamist võib pikendada kuni 30 päeva kaupa, järgides korrakaitseseaduses ja käesolevas määruses kaasamise kohta sätestatud tingimusi ja korda.

§ 5. Kaasatud kaitseväelaste ja Kaitseliidu liikmete alluvus

(1) Kaasamise otsuses määratakse, kas ülesannet täitev kaitseväelane või Kaitseliidu liige allutatakse:

- 1) ülesande täitmise eest vastutavale korrakaitseorgani ametnikule (edaspidi *vastutav ametnik*) või
- 2) käsuõigusega ülemale või juhile, kes saab ülesande täitmiseks korraldusi korrakaitseorganilt.

(2) Lõike 1 punktis 2 nimetatud käsuõigusega ülema või juhi määrab vastavalt Kaitseväge või Kaitseliit.

(3) Ülesannet täitval kaitseväelasel või Kaitseliidu liikmel on õigus ülesande täitmiseks antud korralduse täitmisest keelduda, kui korralduse täitmine:

- 1) võib seada ebaproportsionaalsesse ohtu kaitseväelase või Kaitseliidu liikme või tema alluvate elu või tervise või Kaitseväe või Kaitseliidu vara;
- 2) eeldab kaitseväelaselt või Kaitseliidu liikmelt teadmisi, oskusi, väljaõpet, füüsilisi võimeid või terviseseisundit, mida tal ei ole.

(4) Korralduse täitmisest keeldumist tuleb põhjendada korralduse andjale ja sellest viivitamata teavitada vahetut ülemat.

§ 6. Eritunnuse kirjeldus ja kasutamise nõuded

(1) Riiklikku järelevalvesse kaasatav kaitseväelane või Kaitseliidu tegevliige peab kandma vormiriietust koos ohutusvestiga, millel on lõikes 3 sätestatud eritunnus.

(2) Ohutusvest on isikukaitsevahendile kehtestatud nõuetele vastav kollast või oranži värvi ning helkurpaelttega märguriietus. Ohutusvest peab olema kinnitatav viisil, mis tagab selle püsimise kandja seljas ülesande täitmise lõppemiseni.

(3) Eritunnus on ohutusvesti vasakul rinna piirkonnas ja seljaosal musta värvi suurtähtedega kirjutatud sõna „KORRAKAITSE“, mille:

- 1) vähim laius rinna piirkonnas on 10,5 sentimeetrit ja seljaosal 22,5 sentimeetrit;
- 2) vähim kõrgus rinna piirkonnas on 3,2 sentimeetrit ja seljaosal 6,5 sentimeetrit;

(4) Lõikes 3 sätestatud mõõtmete suurendamisel suurendatakse kõiki mõõtmeid proportsionaalselt.

(5) Ülesande iseloomust tuleneval erandjuhul võib korrakaitseorgani loal loobuda vormiriietuse kandmisest ja eritunnuse kasutamisest.

§ 7. Sõiduki eritunnuse kirjeldus ja kasutamise nõuded

(1) Riiklikus järelevalves kasutatav Kaitseväe või Kaitseliidu sõiduk tähistatakse sõiduki eritunnusega.

(2) Sõiduki eritunnus on valget värvi kleebis, millele on musta värvi suurtähtedega kirjutatud sõna „KORRAKAITSE“, mille:

- 1) vähim laius on 55 sentimeetrit;
- 2) vähim kõrgus on 13 sentimeetrit;
- 3) kirjastiil on Arial.

(3) Kleebisega tähistatakse sõiduki juhi ja kõrvalistuja poolne külg. Kleebis peab olema väljastpoolt sõidukit selgelt nähtav ning sellel olev sõna loetav.

(4) Lõikes 2 sätestatud mõõtmete suurendamisel suurendatakse kõiki mõõtmeid proportsionaalselt.

(5) Ülesande iseloomust tuleneval erandjuhul võib korrakaitseorgani loal loobuda sõiduki eritunnuse kasutamisest.

§ 8. Kaasamise väljaõppe ja juhendamise korraldus ning õpiväljundid

(1) Riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega kaasatavale kaitseväelasele või Kaitseliidu liikmele korraldab kaasav korrakaitseorgan enne ülesande täitmisele asumist ülesandepõhise juhendamise, mille käigus tutvustatakse vähemalt täidetavat ülesannet, alluvuse korraldust ja ohutusnõudeid.

(2) Riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega kaasamiseks vajaliku väljaõppe korraldab koostöös Kaitseväge või Kaitseliiduga korrakaitseorgan, kes on pädev täitma väljaõppe aluseks olevat riikliku järelevalve ülesannet.

(3) Väljaõppe tulemusena kaitseväelane või Kaitseliidu tegevliige vähemalt:

- 1) teab Kaitseväge ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise õiguslikke aluseid, oma ülesannet, pädevuse piire ja alluvuse korraldust;
- 2) teab väljaõppega hõlmatud riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volituste aluseid, ulatust ja piire;
- 3) oskab kohaldada talle lubatud riikliku järelevalve meetmeid ja vahetut sundi õiguspäraselt, proportsionaalselt ja ohutult;
- 4) oskab kasutada väljaõppega hõlmatud ülesande täitmisel lubatud erivahendit ja relva ohutult ning õiguspäraselt;
- 5) teab ülesande täitmisel korrakaitseorganiga koostöö, teabevahetuse ja tegevuse dokumenteerimise korda;
- 6) järgib ülesande täitmisel seaduslikkuse, proportsionaalsuse, inimväärikuse ja põhiõiguste kaitse põhimõtteid.

(4) Väljaõppe sisu ja mahu määramisel lähtutakse täidetavast ülesandest ja kaasatavale isikule antavatest volitustest ning arvestatakse tema varasemat väljaõpet ja varem omandatud teadmisi, oskusi ja hoiakuid.

(5) Enne kaasamist hindab korrakaitseorgan koostöös Kaitseväge või Kaitseliiduga lõikes 3 nimetatud õpiväljundite omandamist nende sisule vastava teadmiste kontrolli, praktilise soorituse või muu sobiva hindamisviisi abil.

§ 9. Väljaõppe ja kaasamisega kaasneva kulu hüvitamine

(1) Kaitsevägele või Kaitseliidule hüvitatakse konkreetse riiklikku järelevalvesse kaasamise vajadusest tingitud käesoleva määruse § 8 kohase väljaõppega ning riiklikku järelevalvesse kaasamisega seotud otsene mõistlik kulu.

(2) Kaitsevägi või Kaitseliit esitab lõikes 1 nimetatud kulu hüvitamise taotluse kaasavale korrakaitseorganile 30 päeva jooksul väljaõppe lõppemisest või kaasamise tähtaja lõppemisest.

(3) Taotluses esitatakse hüvitatavate kulude loetelu ja suurus ning seos väljaõppe või täidetud ülesandega. Taotlusele lisatakse kulu tekkimist ja suurust tõendavad dokumendid või muud andmed.

(4) Kaasav korrakaitseorgan hüvitab lõikes 1 nimetatud kulu oma eelarvest või selle katmiseks taotletakse vahendeid Vabariigi Valitsuse reservist riigieelarve seaduse § 58 alusel kehtestatud korras.

(5) Kaitseliidu liikmele kaasamise käigus tekkinud kulu hüvitatakse Kaitseliidu seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktis sätestatud alustel ja korras.

§ 10. Määruse rakendamine

Määrust rakendatakse tagasiulatuvalt 1. oktoobrist 2026. a.

Kristen Michal
Peaminister

Martin Herem
Kaitseminister

Keit Kasemets
Riigisekretär